

Nr 92

av fru Nordlander m. fl.
om förbud mot tillverkning och försäljning av tvättmedel innehållande fosfat och optiska vitmedel.

Naturvårdsverkets chef har i ett uttalande framhållit att "de väl fungerande reningsverken renar vattnet lika effektivt och för samma kostnad oberoende av mängden fosfater i det ingående vattnet. Personer som bor i tätorter med väl fungerande reningsverk har nu inte anledning att välja tvättmedel med hänsyn till dess fosfathalt."

Mot bakgrunden av att man i en stor del av vårt land icke har de "väl fungerande reningsverk" som naturvårdsverkets chef åsyftar, är uttalandet både uppseendeväckande och principiellt felaktigt. Det motverkar den upplysningsverksamhet om fosfaternas miljökadlighet som naturvårdsverket tidigare stött och kommer att öka användningen av fosfatrika tvättmedel. Den utvecklingen kan inte vara önskvärd för någon annan än fabrikanterna av dessa tvättmedelstyper.

Användningen av syntetiska tvättmedel med dess betydande halter av framför allt fosfater har på kort tid orsakat svåra skadeverkningar i våra sjöar och vattendrag. Utsläppen av fosfat är för närvarande i Sverige mer än 10 000 ton per år. Av detta härrör sig hela 40 procent från tvättmedlen.

Följderna av detta kan beskådas runt om i vårt land. I en rad av våra vattendrag och sjöar har man sett en snabb igenväxning på grund av den övergödning som fosfatutsläppen inneburit. Det har blivit syrebrist och stopp för den naturliga nedbrytningsprocessen av växtmaterial. Därigenom har faunan i vattnen undergått en kraftig påverkan som bl. a. visat sig i fiskdöd på många håll. Det som händer i sådana fall har av vetenskapsmän beskrivits som ett sjuktillstånd, en ekologisk obalans som är svår att reparera. Sjöarna växer igen på grund av övergödning.

Är då fosfat någon oundgänglig ingrediens i tvättmedel? Nej, så är icke fallet. I en rad tvättmedel som redan finns på marknaden är fosfathalten låg eller ingen alls.

Fosfaterna används i tvättmedlen som avhårdare, men det finns andra ämnen som fungerar på samma sätt, dock utan att ha samma skadliga effekt som fosfat. Dessa typer av tvättmedel tvättar bevisligen lika bra och är fullgoda alternativ till de fosfatrika som dock behärskar huvuddelen av marknaden.

I uttalandet av naturvårdsverkets främste företrädare anföres sålunda att fosfaternas skadliga inverkan på miljön icke är densamma som tidigare genom utbyggnad och förbättring av reningsverken i vårt land. Men antalet personer i områden anslutna till reningsverk med kemisk eller biologisk-kemisk rening är nu uppe i enbart 1 760 000.

Den utbyggnaden är givetvis att hälsa med tillfredsställelse. Men det betyder i alla fall att större delen av det avlopp som släpps ut icke undergår den effektiva rening som äsyftas. Under lång tid framöver kan man också förutsätta att större delen av svenska folket icke kommer att vara ansluten till reningsverk som hindrar fosfatutsläpp och övergödning av sjöar och vattendrag.

Mot den bakgrunden finns det enligt vår mening all anledning att åter aktualisera frågan om förbud mot användningen av fosfat i tvättmedel – i vart fall till dess att det klart kan dokumenteras att allt avloppsvatten passerar reningsverk av tillräcklig kapacitet.

Detsamma gäller användningen av s. k. optiska vitmedel som i stort sett har funktionen att reflektera vissa ljus typer så att tvätten ser vitare ut än den egentligen är. De optiska vitmedlen förbättrar inte på något sätt tvättmedlens rengörande förmåga. "Vitare tvätt" blir inte renare tvätt.

Däremot finns det skäl för misstanken att optiska vitmedel är hudirriterande och cancerframkallande. Rapporter från danska forskare är oroande. Där har man funnit att vissa typer av vitmedel kan upplagras i fisk precis som kvicksilver och DDT. I Köpenhamn hade man 1969 en formlig epidemi av hudallergier som ansågs bero på användningen av optiska vitmedel. Rapporten om hudallergierna i Köpenhamn, orsakade av optiska vitmedel, har publicerats av dr Osmundsen i British Journal of Dermatology nr 81 år 1969. En annan rapport som också beskriver hur optiska vitmedel kan orsaka svåra hudallergier har också publicerats så tidigt som 1957 av dr Burekhardt i den medicinska tidskriften Der Hautarzt. Det finns också andra uppgifter som bör tas på allvar.

Allt tyder på att användningen av optiska vitmedel kommer att stegas mycket snabbt – framför allt på grund av enorma och braskande reklamkampanjer. Marknaden domineras av stora multinationella företag med stora intressen i Sverige. Mot bakgrund av att det finns flera oroande rapporter som på olika sätt stärker misstankarna om att vissa typer av vitmedel som nu används vid tvättmedelsfabrikationen kan ge upphov till skador av det slag som här nämnts, måste det bedömas som skäligt att även förbjuda användningen av optiska vitmedel till dess att man helt har kunnat bevisa dessa ämnens oskadlighet. Så är nu icke fallet utan stor osäkerhet råder såväl bland konsumenter som bland forskare.

Med hänvisning till det anförda föreslås

att riksdagen hos regeringen hemställer om att förslag framlägges i syfte att åstadkomma förbud mot tillverkning och försäljning av tvättmedel innehållande fosfat och optiska vitmedel.

Stockholm i januari 1973

KARIN NORDLANDER (vpk)

BERTIL MÅBRINK (vpk)

ALF LÖVENBORG (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk)

PER ISRAELSSON (vpk)